

สารบัญ

สารจากธนาคารไทยพาณิชย์	
คำปรารภของผู้ประพันธ์	
ลักษณะวรรณกรรมคร่าวๆ	1
ประวัติและวรรณกรรมคร่าวๆที่ตกทอดมาถึงปัจจุบัน	3
แผนผังคร่าวๆ	4
การอ่านคร่าวๆ	8
ประโยชน์ของคร่าว	9
วรรณกรรมประเภทคำร่ำ	10

บทที่ 1

เนื้อความย่อ	15
- อาศิรวาทและปฐมเหตุ	16
- ประวัติความเป็นมาของผู้ประพันธ์	17
- ลวงจกราช สร้าง โยนกนาคนคร	19
- พญาลาวเม็งอภิเษกสมรสกับพระนางเทพคำไ้	19
- พญาลาวเม็งกับพระนางเทพคำไ้เสด็จมาอยู่นครเงินยาง	21
- พญาลาวเม็งนำพระนางเทพคำไ้มาอยู่นครเงินยาง	26
โคลง สรุปรูปเหตุการณ์	28

บทที่ 2

เนื้อความย่อ	31
- พระนางเทพคำไ้ประสูติพระโอรส คือ พญามังราย	32
- พระราชบุตรมังรายเสด็จไปศึกษาศิลปวิทยา	34
- ราชบุตรมังรายได้พบเจ้ารามคำแหง และเจ้าจำเมือง	34
- พญาลาวเม็งจัดพิธีเฉลิมฉลองราชบุตรมังราย ที่สำเร็จการศึกษา	35
- ราชบุตรมังรายอภิเษกสมรสกับพระนางอ้วเวียงชัย	36
- พญาลาวเม็งสวรรคต	37
- พิธีถวายพระเพลิงศพพญาลาวเม็ง	37
- อภิเษกราชบุตรมังรายเป็นกษัตริย์	40
- พญามังรายรวบรวมอาณาจักรล้านนา	41
- พญามังรายยกทัพไปโจมตีเมืองพะเยา	43

- พญาจำเมืองเตรียมแผนด้านศึกพญามังราย	43
- พญาจำเมืองขอเป็นมิตรกับพญามังราย	44
- กำเนิดขุนเครื่องโอรสองค์แรก	45
- พญามังรายตามรอยช้างมงคลหัตถ์ไปพบที่สร้างเมือง	46
- พญามังรายสร้างเมืองเชียงราย	47
- กำเนิดขุนครามหรือขุนสงคราม	48
- พญาเชียงของมาสามีภักดี	48
- พญามังรายคิดจะรวมลำพูนมาไว้ในอำนาจ	48
- อ้ายฟ้าออกอุบายและรับอาสาไปทำการ	49
- อ้ายฟ้าไปอยู่กับพญาฮีบมาแห่งหริภุญชัย	51
- อ้ายฟ้าได้รับแต่งตั้งจากพญาฮีบมาให้เป็นขุนฟ้า	51
- กำเนิดขุนเครื่อง ราชบุตรองค์สุดท้าย	52
โคลง สรุปเหตุการณ์	53

บทที่ 3

เนื้อความย่อ	59
- พญามังรายคอยฟังข่าวจากอ้ายฟ้า	61
- พญามังรายพบพญารามคำแหง และพญาจำเมือง	61
- มังราย จำเมือง รามคำแหง ร่วมสาบาน	62
- พญามังรายระแวงขุนเครื่องก่อกบฏ	63
- ขุนเครื่องถูกรณูอาบยาพิษ	65
- อ้ายฟ้าทูลพญาฮีบมาสร้างปราสาทใหม่	65
- อ้ายฟ้าให้ราษฎรขุดลำเหมืองในฤดูแล้ง	67
- ขุนฟ้าส่งสารลับไปกราบทูลพญามังราย	67
- พญามังรายยกทัพเข้าล้อมลำพูน	68
- ขุนฟ้าทูลให้พญาฮีบมาออกจากเมือง	69
- ขุนฟ้าส่งสารลับทูลพญามังรายให้ทหารยิงธนูไฟเข้าไปเมืองลำพูน	70
- ทัพพญามังรายเข้าเมืองลำพูน	71
- พญามังรายอาราธนาพระเสด็จมณี และพระศิวาคำมาเป็นพระพุทธรูป ประจำพระองค์	71
- อ้ายฟ้าได้รับแต่งตั้งจากพญามังรายเป็นขุนฟ้า	73
โคลง สรุปเหตุการณ์	74

บทที่ 4

เนื้อความย่อ	79
- พญามังรายตั้งกองทัพอยู่ ณ แขวง (ชะแวง)	80
- พญามังรายสร้างเวียงกุมกาม	80
- พญามังรายยกกองทัพไปรบมอญ	81
- พระเจ้าสุทนต์ โสมอ่อนน้อม และนำพระราชธิดาพวยโคมาถวาย	81
- สถาปนาพระนางพวยโคเป็นตละแม่ศรี	81
- พญามังรายสร้างวัดกาน โถม	82
- การแข่งปัญญาและแก้ปัญหากับชาวใต้	82
- พระนางอ้วเวียงชัยทิงกต	83
- สร้างเจดีย์บรรจุอัฐิไว้ ณ วัดกู่คำ	84
- พญามังรายประทับอยู่เวียงกุมกาม	87
- พญามังรายพบซากเมืองระมิงค์ที่สร้างขึ้นในสมัยขุนวิริงคะ	87
- พญามังรายจะสร้างหอสูง และเรือนต่ำ	90
- พญามังรายเชิญพระสหายมาปรึกษาในการสร้างนครใหม่	90
- นิमित 7 ประการเกี่ยวกับการสร้างเมือง	94
- ฉลองเมืองนพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่	96
- พญามังรายยกกองทัพไปปราบพุก่า (พุกาม)	100
- พุกามยอมอ่อนน้อม	101
- พญามังรายนำเอาช่างฝีมือต่าง ๆ มาอยู่ล้านนา	101
โคลง สรุปเหตุการณ์	103

บทที่ 5

เนื้อความย่อ	106
- พญาฮีบไปอยู่กับพญาเบ็ก	107
- พญาเบ็กเตรียมยกทัพไปรบชิงลำพูนกลับคืน	107
- พญาไชยสงครามอาสารบกับพญาเบ็ก	108
- ท้าพญาไชยสงครามประจัญบานกับท้าพญาเบ็ก ณ บ้านขุนตาน	108
- พญาเบ็กสิ้นพระชนม์ พญาไชยสงครามได้เขลางค์นคร	110
- ขุนครามรับตำแหน่งมหาอุปราช และไปครองเชียงราย	111
- ขุนเครือทำมิจจารต่อพระชายาเจ้าไชยสงคราม	111
- พญามังรายประชวร ขุนเครือมาเฝ้า ขุนครามกล่าวโทษขุนเครือ	112
- ขุนเครือไปครองเมืองกองไต (เมืองน่าย)	113

- พญามังรายตั้งอสนีบาต สวรรคตกลางเวียงเชียงใหม่	114
- จัดศพพญามังราย	116
- พระราชวงศ์และมุขมนตรี อภิเษกพญาไชยสงครามขึ้นเป็นกษัตริย์สืบต่อ พญามังราย	117
- อภิเษกเจ้าแสนภูราชโอรสครองเมืองเชียงใหม่	118
- ขุนเครือยกกองทัพบุกเมืองเชียงใหม่	119
- เจ้าแสนภูหนีไปหาพญาไชยสงคราม	120
- พ่อท้าวน้ำท่วมปราบขุนเครือ นำขุนเครือไปไว้ที่ขวงเชียงเรือง	120
- อภิเษกท้าวน้ำท่วมเป็นกษัตริย์ครองเชียงใหม่	121
- พญาไชยสงครามระแวงว่าท้าวน้ำท่วมเป็นกบฏ	122
- ท้าวน้ำท่วมเข้าเฝ้าพระบิดา และให้ไปครองเชียงตุง	122
- ขุนเครือสิ้นพระชนม์ ขุนครามทำศพขุนเครือ	124
- ท้าวแสนภูกลับมาครองเชียงใหม่ ครั้งที่ 2	124
- พญาไชยสงครามสวรรคตที่นครเชียงใหม่	125
โคลง สรุปเหตุการณ์	126

บทที่ 6

เนื้อความย่อ	134
- พญาแสนภูมอบราชสมบัติให้พญาคำฟูครองเมืองเชียงใหม่	136
- พญาคำฟูไปถวายพระเพลิงศพพญาแสนภู	136
- พญาคำฟูกับพญากวนน่านยกทัพไปตีเมืองพะเยา	137
- พญาคำฟูเสด็จเมืองเชียงคำเยี่ยมจ้าวหง สหายร่วมสาบาน	138
- พญาคำฟูทำมิชฌาการกับภรรยาจ้าวหง	139
- พญาคำฟูถูกเงือกขบกัดตกลงในวังน้ำ	139
- พญาผายูสร้างวัดสี่เชียงพระ	141
- พญาผายูสวรรคต	142
- อภิเษกพญาเกื่อนา และท้าวมหาพรหม	143
- พระสงฆ์ลัทธิลังกาวงศ์ สู้ล้านนา	144
- พระมหาสุมนเถระเข้าสู่ล้านนา	145
- พญาเกื่อนาเสด็จจากเมืองเชียงใหม่ไปรับพระมหาสุมนเถระ ณ วัดพระยืน จ. ลำพูน	149
- พญาเกื่อนาทรงสร้างพระราชอุทยานสวนดอกไม้พยอมให้เป็นอาราม ชื่อบุญพาราม ถวายแก่พระมหาสุมนเถระ	151

- พระมหาสุมนเถรถวายพระบรมธาตุแก่พญากीอนา	152
- พระธาตุแยกออกเป็นสององค์	152
- กำเนิคราชบุตรแสนเมืองมา	156
โคลง สรุปเหตุการณ์	158

บทที่ 7

เนื้อความย่อ	170
- พญาแสนเมืองมาเป็นกษัตริย์ครองเชียงใหม่	173
- ทำวมหภาพรหมแย่งราชสมบัติ	173
- พุทธสีหิงส์สู่เชียงใหม่	174
- พญาเลอไทออกอุบายให้พญาแสนเมืองมายกทัพไปช่วย	176
- พญาแสนเมืองมาสร้างพระธาตุเจดีย์หลวง	179
- พญาแสนเมืองมา ได้พระโอรส 2 พระองค์	180
- กำเนิคราชโอรสองค์แรก	181
- กำเนิคราชโอรสองค์ที่ 2	181
- อภิเษกเจ้าสามฝั่งแกนเป็นกษัตริย์เมืองเชียงใหม่	182
- เจ้ายี่กุมกามแย่งชิงราชสมบัติ	182
- สามฝั่งแกนด้านศึกจีนฮ่อที่เชียงใหม่	184
- พระสงฆ์ล้านนา – กัมพูชา – อโยธยา ไปลังกา	185
- พระสงฆ์हनสวนดอกและहनป่าแดงวิวาทกัน พญาสามฝั่งแกนขับไล่พระสงฆ์ออกจากบ้านเมืองเป็นอันมาก	187
- พญาสามฝั่งแกน ทรงสร้างเวียงเจ็ดลิน	188
- ราชโอรส ราชธิดา ของพญาสามฝั่งแกน 10 พระองค์	188
- ทำวลกทำการปฏิวัติ เจ้าสามฝั่งแกนเวนราชสมบัติให้ทำวลกครองล้านนาต่อมา	189
โคลง สรุปเหตุการณ์	190

บทที่ 8

เนื้อความย่อ	208
- พญาติโลกราชให้หมื่นโลกนครมาอยู่เชียงใหม่	212
- หมื่นโลกนครขออาญาสิทธิ์ 4 ประการ	212
- หมื่นหาญแต่ท้องครองนครเขลางค์	213
- ทำวช้อยเมืองไชยปราการก่อกบฏ	213
- ประหารชีวิตหมื่นเทิงสามขนานผู้ทรยศ	215

- สามพี่น้องชาวเชียงของแสดงวีรกรรม	216
- พญาติโลกราชแผ่แสนยานุภาพ	219
- พญาสองแควสวามิภักดิ์	221
- พญาเซลียงวางแผนฆ่าหมื่นดั่งนคร	226
- มหาเถรพุกามอาสาสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถมาทำลาย ศรีเมืองนครพิงค์เชียงใหม่	227
- สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงผนวชที่วัดจุฬามณี	229
- สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถขอเมืองเซลียงคืน	230
- ยุคทองของพุทธศาสนาที่ 1 ทรงสร้างวัดวาอารามและทนุบำรุงพระศาสนา	231
- บำรุงพระเถระผู้เปรี๊ยะปราชญ์ทั่วล้านนา	232
- พญาติโลกราช ทรงอุปถัมภ์สังคายนาครั้งที่ 8 ของโลก	232
- สร้างพระป่าตาลน้อย พระเจ้าทองทิพย์ เป็นที่ระลึกสังคายนา	235
- เสริมต่อพระเจดีย์หลวง พระเจดีย์วัดมหาโพธาราม	237
- หมื่นคำพริ้วคตถึงแก่นิจกรรม	238
- พญาเป็นเจ้าติโลกราชประชวรและสวรรคต	239
โคลง สรุปเหตุการณ์	240

บทที่ 9

เนื้อความย่อ	259
- พระยอดเชียงรายขึ้นเสวยราชในนครเชียงใหม่	262
- ถวายพระเพลิงศพพญาติโลกราชที่วัดโพธาราม	262
- พญายอดเชียงรายอภิเษกสมรสกับพระนางโปรงน้อย	265
- พระนางโปรงน้อยประสูติพระโอรส	265
- พระนางโปรงน้อยทิวกต	265
- พญายอดเชียงรายทรงสร้างวัดร่ำเปิง	267
- พระเจ้าคิลกปนัดดาธิราชหรือพระเมืองแก้วเสวยราชสมบัติ	267
- ยุคทองพุทธศาสนา ยุคที่ 2	271
- พระเมืองแก้วคิลกปนัดดาสวรรคต	273
- พระเมืองเกษเกล้าเสวยราชสมบัติ	273
- เจ้าฟ้าชายคำสิงราชสมบัติ	276
- เจ้าไชยเชษฐาครองเมืองเชียงใหม่	279
- พระไชยเชษฐากลับล้านช้าง	281
- ไชยเชษฐานำของดีเชียงใหม่ไปล้านนา	281

- พญาเมกุฏสุทวิวงศ์นั่งเมือง	283
- บุเรงนองกวาดราชวงศ์มังรายไปไว้กรุงหงสาวดี	284
โคลง สรุปรูปเหตุการณ์	286

บทที่ 10

เนื้อความย่อ	306
- ความเป็นมาของเจ้า 7 คน และการจับไล่พม่า	311
- เจ้าอริการวัดชมพู่ จะอาสารบพม่า	312
- เจ้าอริการวัดชมพู่ ไปขอทัพช้างมาเป็นหัวหน้ารบพม่า	312
- ทัพช้างยิงทำมหายศด้วยปืนไฟ	315
- อูสสาภิเยกทัพช้างเป็นพญาสุลวฤาไชยสงคราม	316
- กำเนิดเจ้าเจ็ดตน	317
- เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง	319
- ลำดับเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่	320
- พระนางเจ้าวิคตอเรียขอเจ้าดารารัศมีไปเป็นราชบุตรบุญธรรม	321
โคลง สรุปรูปเหตุการณ์	323

บทที่ 11

เนื้อความย่อ	334
- เชียงใหม่ครบ 700 ปี ใน พ.ศ. 2539	335
- เข้าสู่ยุคใหม่	335
- ครอบบาศรีวิชัยนักบุญแห่งล้านนา	336
- บูรณะปูชนียสถานในเชียงใหม่ ลำพูน และสร้างทางขึ้นดอยสุเทพ	336
- ครอบบาศรีวิชัยมรดกภาพ	338
- ยุคประชาธิปไตย และเชื้อผู้นำ	339
- สงครามโลกครั้งที่ 2	339
- การทำลายกำแพงเมืองเชียงใหม่	339
- กำเนิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อุดมศึกษาในภาคเหนือ	340
- เชียงใหม่สมัยเทคโนโลยี	240
- สร้างศูนย์การค้า	243
- การสร้างทาวน์เฮ้าส์ สร้างคอร์ท คอนโดมิเนียม	344
- เฉลิมฉลองเชียงใหม่ 700 ปี	347
โคลง สรุปรูปเหตุการณ์	353